

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21

วัลลภ นาคศรีสังข์*

สุพัตรา ไตรอุดมศรี*

ตรีตาภรณ์ สร้อยสังวาลย์*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 บทความนี้เป็นการนำเสนอกรณีศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและสนับสนุนการสร้างนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลที่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และดำเนินชีวิตพอเพียง โดยผ่านกระบวนการแนวจิตตปัญญา และระบบครอบครัว มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนานักศึกษาพยาบาลที่ครอบคลุมด้านการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักศึกษาพยาบาลประเมินตนเองว่าได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินของผู้ใช้บัณฑิตที่มีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: คุณธรรม; จริยธรรม; นักศึกษาพยาบาล; ศตวรรษที่ 21

The Promotion of Morals and Ethics of Nursing Students in the 21st Century

Wantanee Naksrisang*

Supatta Triaudromsri*

Tritaporn Sroysungwan*

Abstract

Currently, nursing education institutes are acknowledging the importance of ethical promotion for nursing students in the 21st century. This article presented the way that Boromarajonani College of Nursing, Chakriraj has promoted the morals and ethics of nursing students as a case study. The policy to promote morals and ethics by cultivating nursing students to respect human beings and to provide humanistic health care was emphasized. The nursing students were trained by the self-sufficiency philosophy through the contemplative education process and family-like system. The projects and activities were implemented using the PDCA process for student development in teaching and learning activities and extra-curriculum activities. The nursing students reported that they were trained to have morals and ethics from a high to highest level, congruent with a report from stakeholders that they were satisfied with the college's graduates in moral and ethical aspects at the highest level.

Keywords: moral; ethics; nursing students; 21st century

*Boromarajonani College of Nursing, Chakriraj, e-mail: kimpinjo@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การปฏิบัติงานของพยาบาลเป็นการปฏิบัติงานที่มีคุณค่าทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเอื้ออาทร อดทน ความเสียสละ และหลักจริยธรรมที่สำคัญคือ ความเมตตา กรุณา ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วยและการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย¹ การที่พยาบาลแต่ละคนจะสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความมีคุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาบุคลิกทางจริยธรรมของพยาบาลตั้งแต่เป็นนักศึกษา² คุณธรรมจริยธรรม เป็นหลักของการประพฤติที่พึงงามของบุคคลทั้งกาย วาจา ใจ โดยมีพื้นฐานมาจากประเพณี กฎหมาย ศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมวัฒนธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ³⁻⁴

บุคคลที่มีจริยธรรมย่อมปฏิบัติตามหลักที่พึงงามของสังคมและเมื่ออยู่ในวิชาชีพโดยปฏิบัติตามหลักที่พึงงามของวิชาชีพนั้น วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การบริการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ต้องยึดคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งสังคมให้คาดหวังว่าผู้ที่ประกอบวิชาชีพพยาบาลต้องมีเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลขาดซึ่งการมีจริยธรรม การช่วยเหลือผู้ป่วยจะเป็นเพียงการช่วยเหลือทางกายเท่านั้น แต่ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ป่วยได้เลย จริยธรรมจึงเปรียบเสมือนกฎที่คอยควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพ ให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานและมีคุณภาพ หน้าที่สำคัญของพยาบาลคือการช่วยเหลือบุคคลที่ปกติธรรมดา หรือผู้ที่เจ็บป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้หายคืนสู่สภาพของการมีสุขภาพสมบูรณ์ ช่วยประคับประคองให้ผู้ป่วยวาระสุดท้ายได้พบกับความตายอย่างสงบ พ้นจากความทุกข์ทรมานอย่างดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้⁴

อย่างไรก็ตามปัจจุบันพยาบาลต้องเผชิญกับปัญหาการขัดแย้งทางจริยธรรมในการให้บริการสุขภาพที่

ซับซ้อนมากขึ้น สาเหตุมาจากการที่ผู้รับบริการมีการรับรู้เกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิของตนเอง คาดหวังการให้บริการที่ดีที่สุดและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยพยาบาลหรือนักศึกษาพยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาลหรือสถานบริการทางสาธารณสุข จะมีความเสี่ยงต่อการขัดแย้งทางจริยธรรมสูง ดังเช่นการศึกษาของ วารุณี มีเจริญ⁵ ที่ศึกษาถึงประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล และวิธีการแก้ไขตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี พบว่า ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลประสบมากที่สุด ได้แก่ การที่ทีมสุขภาพแสดงกริยาไม่สุภาพกับผู้ป่วยหรือญาติ เช่น พูดจาไม่ไพเราะ แสดงท่าที เบื่อหน่ายเมื่อต้องตอบคำถามผู้ป่วยและญาติซ้ำ ๆ เมื่อแพทย์ไม่มาดูอาการหรือมาดูล่าช้า หรือแสดงท่าทางรังเกียจผู้ป่วยเพราะเกรงว่าตนเองจะได้รับอันตราย เป็นต้น

ความเอื้ออาทรและการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เช่น ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2555) ได้กำหนดปรัชญาของหลักสูตรว่า สถาบันพระบรมราชชนกมีความเชื่อว่าการพยาบาลเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับ ผู้ใช้บริการบนพื้นฐานการดูแลแบบเอื้ออาทร (Caring) ประกอบด้วย ความเอื้ออาทรเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Caring) และความเอื้ออาทรเชิงความเป็นมนุษย์ (Humanistic Caring) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของพยาบาลด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลจึงต้องทำการส่งเสริมปลูกฝังในนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง⁶

สถาบันการศึกษาต้องพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา เพื่อให้สามารถประพฤติน้ำหนักในการครองชีวิตที่เป็นความถูกต้อง ดีงาม ตามมาตรฐานและขนบประเพณีอันเป็นที่ยอมรับ⁷ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบ

ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในการปลูกฝังองค์ความรู้ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่ทันสมัยในศตวรรษที่ 21 โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการพัฒนานักศึกษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและดูแลความประพฤตินักศึกษา ให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเต็มความสามารถ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการประกอบวิชาชีพพยาบาลให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล⁸ บทความนี้จะจึงได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ขั้นตอนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ผลสำเร็จตามตัวชี้วัดความสำเร็จ และสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมดังต่อไปนี้

แนวคิดจิตห้าลักษณะ ของการ์ตเนอร์ (Gardner)⁹ เป็นแนวคิดเกี่ยวข้องกับการรับรู้หรือการคิดเพื่อพัฒนานักศึกษาให้สามารถจรรโลงสังคมให้น่าอยู่ สิ่งที่สำคัญที่ควรพัฒนาและจะต้องปลูกฝังสำหรับนักศึกษาในศตวรรษนี้เพื่อให้ศึกษามีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่เก่งและดีในอนาคต ประกอบด้วย

1. จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) เป็นการเชี่ยวชาญในการคิด เกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือการตั้งมั่นที่จะเรียนรู้และฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ รู้จริง รู้ลึก เข้าใจอย่างถ่องแท้ในระดับที่

เรียกว่าเชี่ยวชาญ (Master) ซึ่งความเชี่ยวชาญเกิดจากการอบรมสั่งสอน และจากการฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

2. จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) หมายถึงการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย ทำความเข้าใจสังเคราะห์ข้อมูล ประเมินความสำคัญ คัดเลือกและนำไปสู่การแยกประเด็นที่สำคัญที่ควรค่าแก่ความสนใจ และสามารถนำมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุผล

3. จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) ผู้มีจิตสร้างสรรค์จะรู้จักคิดนอกกรอบ เพื่อค้นหาหนทางใหม่ขึ้นมา ผู้ที่ปรารถนางานที่ล้าเลิศต้องมีบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่แข็งแกร่ง และนักสร้างสรรค์ต้องกระหายที่จะเสี่ยง กล้าที่จะล้มและลุกขึ้น พร้อมรอยยิ้มและสู้ทุกครั้ง

4. จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) ประสพการณ์ส่วนตัว ทศนคติของคนใกล้ชิด และผู้อาวุโส ที่ใกล้ชิดจะเป็นตัวกำหนดว่าเราจะชื่นชมเทิดทูน เคารพ หรือเกลียดกลัว หลีกเลี่ยงคนหรือกลุ่มใดหรือไม่มีจิตเคารพสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย อยากพบ อยากทำความรู้จัก และชื่นชมผู้มาจากแดนไกลและจะเชื่อว่าความหลากหลายเป็นสิ่งที่ดีและโลกจะน่าอยู่มากขึ้นหากคนเรารู้จักเคารพซึ่งกันและกัน

5. จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) หมายถึง ความประพฤติซึ่งผู้มีจิตรู้จริยธรรมจะนึกถึงตนเองในบริบทที่เป็นสากล สามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรมได้จิตรู้จริยธรรมมีรากฐานมาจากการกระทำ ของผู้ใหญ่ที่น่าเคารพในบ้าน ในโรงเรียนและในชุมชนทั้งนั้นนอกจากจะรักษาจริยธรรมของตนให้อยู่ในกรอบแล้ว เรายังต้องขยายความรับผิดชอบออกไปให้ครอบคลุมสังคมที่เราเป็นสมาชิกด้วย

นอกจากนี้ยังใช้ทฤษฎีจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)¹⁰ ได้กล่าวถึงการบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเด่นชัดที่สุดและเหตุผลนั้นไม่ขึ้นกับ

กฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเอง โดยได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ บุคคลมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลางโดยการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเพื่อหลบหลีกการลงโทษจากผู้มีอำนาจมากกว่าและแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเพราะต้องการรางวัล เช่น เด็กเล็กไม่ทำสิ่งที่ครูห้ามเพราะกลัวการถูกทำโทษ และปฏิบัติตามเพราะต้องการคำชมเป็นต้น ผู้ใช้หลักนี้ในการให้เหตุผลส่วนมากมักเป็นเด็กอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นขั้นที่บุคคลทำตามกฎเกณฑ์กลุ่มย่อยของตนเอง กล่าวคือบุคคลทำตามความหวังของบิดามารดาหรือทำตามกฎหมายบ้านเมืองเป็นต้น ผู้ใช้หลักนี้ในการให้เหตุผลส่วนมากมักเป็นเด็กอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) เป็นระดับที่บุคคลจะตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมด้วยวิจารณญาณ ยึดอุดมคติสากล ยึดหลักเหตุผลและมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เช่น การช่วยเหลือผู้คนตามหลักสิทธิมนุษยชนถึงแม้ว่าจะขัดกับหลักปฏิบัติบางอย่างก็ตามหรือการที่บุคคลปฏิบัติตามหลักศาสนา หักห้ามใจไม่ให้ทำผิดศีลหรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพราะละอายและเกรงกลัวต่อบาป เป็นต้น ผู้ใช้หลักนี้ในการให้เหตุผลส่วนมากมักเป็นผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป

ทิสนา แชมณี¹¹ กล่าวว่า การพัฒนาจริยธรรมมีวิถีทางในการพัฒนา ดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้ กระทำได้หลายวิธีดังนี้

1.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการหาความรู้จากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา วรรณคดีที่มีคุณค่า หนังสือเกี่ยวกับจริยธรรมทั่วไป และจริยธรรมวิชาชีพ

1.2 การเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และการคบหาบัณฑิตผู้ใส่ใจด้าน

จริยธรรม

1.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต และจากประสบการณ์ในสถานที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์จริงเป็นโอกาสอันประเสริฐในการเรียนรู้จริยธรรมแห่งชีวิตที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งทั้งด้านเจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคคล ผู้มีความพร้อมน้อยอาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการเรียนรู้อันมีค่านี้เลย

2. การวิเคราะห์ตนเอง บุคคลผู้มีความพร้อมจะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ตนเองเพื่อทำความรู้จักในตัวเอง ด้วยการพิจารณาเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง จะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้คุณลักษณะของตนเอง รู้จุดดีจุดด้อยของตน รู้ว่าควรคงลักษณะใดไว้การวิเคราะห์ตนเอง กระทำได้ด้วยหลักการต่อไปนี้

2.1 การรับฟังความคิดเห็นเชิงวิพากษ์จากคำพูด และอาจปฏิกิริยาจากบุคคลรอบข้าง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใกล้ชิด หรือบุคคลในครอบครัว

2.2 วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับความคิด ความต้องการ เจตคติ การกระทำ และผลการกระทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2.3 เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจทำให้จิตใจได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดปัญญาเรียนรู้ตนเองอย่างลึกซึ้ง และแท้จริง

3. การฝึกตน เป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติ และเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง การฝึกตน เป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคล ในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรม

ที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติ และเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นหนึ่งในวิธีการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นการพัฒนาชีวิตโดยการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก จากรากฐานของการปฏิบัติและฝึกฝนจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสุข¹² ได้กล่าวว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญา มุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา โดยมีความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ และกระบวนการที่ศรัทธาว่า เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการสามารถเข้าถึงความจริง ความดีงามอย่างแท้จริง เป็นการจัดกระบวนการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การใคร่ครวญและตระหนักรู้ในตนเอง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับบุคคล ไปสู่ระดับองค์กร และระดับสังคม จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษา โดยนำกิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษา มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของมนุษย์บนพื้นฐานของความเชื่อมั่น ไว้วางใจต่อกัน เคารพในความเท่าเทียม และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งเหมาะกับวิชาชีพพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง¹³ การใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญา ในโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้กระบวนการหลัก 5 ประการ คือ 1) การใช้สุนทรียสนทนา 2) การสะท้อนการเรียนรู้ 3) การถอดบทเรียน 4) การสร้างบรรยากาศกัลยาณมิตร และ 5) บันทึกการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร¹⁴ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะช่วยให้ นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิต ดี เก่ง สุข ส่งผลให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ

ขั้นตอนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช เห็นความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในศตวรรษที่ 21 จึงได้นำทฤษฎีของการดเนอร์ ทฤษฎีของโคลเบอร์ก และแนวคิดของทิตนา แชมณี และการศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช เพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีคุณภาพต่อไป โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมตามวงจรคุณภาพ (PDCA)

การดำเนินกิจกรรมตามวงจรคุณภาพ (PDCA)

1. ขั้นวางแผน (PLAN)

1.1 การกำหนดนโยบาย การกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้อาจารย์และบุคลากรของวิทยาลัยได้พัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาและช่วยสนับสนุนการสร้างนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลที่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และดำเนินชีวิตพอเพียง โดยผ่านกระบวนการแนวคิดจิตตปัญญา ระบบครอบครัวสุขภาวะ และคำนิยมร่วม “LOVE CKR (รักจักรีรัช)”

1.2 บุคลากรและนักศึกษาทุกคนในวิทยาลัยมีส่วนร่วมการคิดอัตลักษณ์ร่วม บุคลากรและนักศึกษาทุกคนในวิทยาลัยมีส่วนร่วม โดยการคิดอัตลักษณ์ร่วม (คุณธรรมร่วม) ของวิทยาลัยฯ “ชื่อสัตย์ สามัคคี มีจิตอาสา” และคิดตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.3 ศึกษาผลการประเมินโครงการ ปัญหาและอุปสรรค ศึกษาผลการประเมินโครงการที่ผ่านมาในประเด็นต่างๆ เพื่อการจัดโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช

1.4 การจัดทำแผน แผนงาน และโครงการ กิจกรรมนี้จะใช้แนวคิดจิตห้าลักษณะของการ์ดเนอร์ (Gardner)⁹ โดยกระตุ้นให้นักศึกษามีจิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) รู้จักคิดนอกกรอบ เพื่อค้นหาหนทางใหม่ขึ้นมา และมีจิตรู้เคารพ (Respectful Mind) ประสพการณ์ส่วนตัว ทศนคติของคนใกล้ชิด และผู้อาวุโส สามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย รู้จักเคารพซึ่งกันและกัน โดยมีกิจกรรมให้ คณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตร บุคลากร และ นักศึกษาพยาบาล ร่วมกับสโมสรมักศึกษา วิเคราะห์จุด แข็ง จุดอ่อน ภาวะคุกคาม และโอกาส ของการพัฒนา นักศึกษา กำหนดแผนงานการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาล คุณธรรมแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา แผน ปฏิบัติการและโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เพื่อการวิเคราะห์ให้ สอดคล้องกับนโยบาย อัตลักษณ์ร่วม วัตถุประสงค์ของ แผนวิทยาลัย การบูรณาการกับภารกิจต่างๆ ความเสี่ยง ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ สาขาพยาบาลและวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.5 การออกแบบ การเขียนร่างโครงการ และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการ เพื่อการประเมินผลที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของ โครงการ

2. ขั้นตอนการ (DO)

กิจกรรมนี้จะใช้แนวคิดของโคลเบิร์ก (Kohlberg)¹⁰ ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางจริยธรรม ระดับที่ 3 ระดับ เหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) ที่บุคคลจะ ตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมด้วยวิจารณญาณ ผู้ที่ยึด หลักเหตุผลในระดับนี้ เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นทาง จริยธรรม ร่วมกับแนวคิดจิตห้าลักษณะของการ์ดเนอร์ (Gardner)⁹ โดยกระตุ้นให้นักศึกษามีจิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) สามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรมได้ รักษาจริยธรรมของตนให้อยู่ในกรอบแล้ว เรายังต้อง

ขยายความรับผิดชอบออกไปให้ครอบคลุมสังคมที่เรา เป็นสมาชิกด้วย และใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยมี การจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวคิดตปัญญา ในโครงการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้กระบวนการหลัก 5 ประการ คือ 1) การใช้สุนทรียสนทนา 2) การสะท้อน การเรียนรู้ 3) การถอดบทเรียน 4) การสร้างบรรยากาศ กล้าถามมิตร และ 5) บันทึกการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรม การเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร¹⁴ ดังนี้

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมจรรยา บรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ อาจารย์ประจำ หลักสูตร บุคลากร และนักศึกษาพยาบาล เพื่อขับเคลื่อน นโยบาย แผนการดำเนินการ การเรียนการสอนและ โครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักศึกษาพยาบาล

2.2 จัดทำโครงการและกิจกรรมด้านการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา พยาบาล ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ร่วมของวิทยาลัย พยาบาล มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาล และจัดทำโครงการและกิจกรรมเสริม หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา พยาบาล ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ร่วมของวิทยาลัย พยาบาล มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาล โดยผ่านกระบวนการแนวคิดตปัญญา และ ใช้ระบบครอบครัวเสมือน ที่ครอบคลุมการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและ โครงการ ดังนี้

2.2.1 ด้านการเรียนการสอนวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช มีจัดการสอนที่เน้นการคิด อย่างเป็นระบบและจิตสำนึกสาธารณะในบริบทของ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช เป็นวิธีการสอน เพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและจิตสำนึกสาธารณะ ของผู้เรียน สามารถพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็น ระบบ และจิตสำนึกสาธารณะของผู้เรียนได้¹⁵ สอดคล้อง กับแนวคิดของทิตนา แซมณี¹¹ กล่าวว่า การพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติ และเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง...การฝึกการเป็นผู้ให้ เช่น การรู้จัก ให้อภัย รู้จักแบ่งปันความรู้ ความดีความชอบบริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์ อุทิศร่างกายแรงใจช่วยงานสาธารณะประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมทัศนคติเชิงจริยธรรมต้องเป็นกิจกรรมที่มีการสอดแทรกจริยธรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ ความมีสติทั้งการทำงานและการใช้ชีวิต ความกตัญญู คุณค่าของการทำความดี มิติของพลังเชิงบวก การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การรู้จักแบ่งปันความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณค่าของการรู้จักให้ ความพยายามในการทำงานให้สำเร็จ คุณค่าของการมีชีวิต และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์¹⁶

2.2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยได้นำทฤษฎีของการ์ตเนอร์ (Gardner)⁹ จิตห้าลักษณะ ในจิตที่หนึ่ง คือ จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) เป็นการเชี่ยวชาญในการคิด การตั้งมั่นที่จะเรียนรู้และฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ รู้จริง รู้ลึก เข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งความเชี่ยวชาญเกิดจากการอบรมสั่งสอน และจากการฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และแนวคิดที่ศนา แชมณี¹¹ กล่าวว่า การพัฒนาจริยธรรมโดยได้เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต และจากประสบการณ์ในสถานที่ปฏิบัติงานประสบการณ์จริงเป็นโอกาสอันประเสริฐในการเรียนรู้จริยธรรมแห่งชีวิตที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งทั้งด้านเจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม

นอกจากนี้ได้ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีการจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญา โดยใช้กระบวนการหลัก 5 ประการ ผลการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลโดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนคุณลักษณะบัณฑิตที่สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทุกด้าน โดยนักศึกษามีคะแนนคุณลักษณะดี อยู่ในระดับมาก คะแนนคุณลักษณะเก่ง อยู่ในระดับมาก และคะแนนคุณลักษณะสุข อยู่ในระดับมากที่สุด และผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่านักศึกษากล่าวถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่ได้รับการพัฒนาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข โดยด้านดี ประกอบด้วย มีความรับผิดชอบ มีความเคารพตนเองและผู้อื่น และมีความกตัญญูกตเวที ในด้านเก่ง ประกอบด้วย มีภาวะผู้นำทำงานเป็นทีม มีความรู้และใฝ่รู้ มีเป้าหมายของความสำเร็จ และมีสติในการดำเนินชีวิต และในด้านมีความสุข ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีความรักและแบ่งปันกัน และมีความสุขสบายใจ จิตใจ กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดจิตตปัญญานี้ทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนามิติภายในตนเองทั้งด้านดี เก่ง และมีความสุข¹⁴ มาจัดโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้ (1) จัดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำบอร์ดเมสเสจแห่งความดี เพื่อเผยแพร่การทำความดีของนักศึกษา การจัดทำป้ายประกาศวิทยาลัยคุณธรรม และเผยแพร่กิจกรรมโครงการทำความดีของนักศึกษาผ่านหน้าสื่อออนไลน์ (2) จัดทำห้องกระจกใจ เพื่อแบ่งปันความดี (3) ดำเนินกิจกรรมและโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยผ่านครอบครัวสุขภาวะที่หลากหลาย เช่น โครงการการพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการทำบุญตักบาตรเพื่อสร้างความคิดดี กิจกรรมทำความดีทุกวันพฤหัสบดี ซึ่งเป็นวันคุณธรรมประจำองค์กร เช่น ถือศีล 5, มีการนำเรื่องของความดีมาแบ่งปัน (4) สนับสนุนการนำเสนอในเวทีที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทำความดีระดับชาติ เช่น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข เครือสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง และ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น เพื่อเป็นกำลังใจในความมุ่งมั่น เรียนรู้ และพัฒนานตนเองในการ

ทำความดี การมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ขั้นตรวจสอบ (Check)

คณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตร บุคลากร และนักศึกษาพยาบาล ร่วมกับสโมสรนักศึกษา มีระบบการกำกับและวิธีการตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาล 4 ไตรมาสต่อปีงบประมาณ ดังนี้

3.1 การตรวจสอบก่อนการดำเนิน และกระบวนการของการส่งเสริมและพัฒนাবัณฑิต ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ อาจารย์ประจำหลักสูตร และสโมสรนักศึกษา โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการ กับแผนกลยุทธ์ เป้าหมายของวิทยาลัย อัตลักษณ์ร่วมของวิทยาลัย แผนงานการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาลคุณธรรม แผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา การบูรณาการกับภารกิจต่างๆ ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ สาขาพยาบาล ความเสี่ยง และกระบวนการจัดโครงการ พบว่า โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายสอดคล้องกับวิทยาลัย และกิจกรรมที่ดำเนินการสามารถตอบตัวบ่งชี้ประกันคุณภาพได้อย่างครบถ้วน และมีกระบวนการจัดโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายของวิทยาลัย

3.2 การตรวจสอบระหว่างการดำเนินงานของกิจกรรม ระยะเวลา งบประมาณ กระบวนการจัดโครงการ พร้อมประเมินผลตามแบบประเมินและวิธีการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้กิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการเป็นไปตามแผน บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

3.3 การตรวจสอบประเมินผลหลังสิ้นสุดกิจกรรมและโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด ตามแบบ

ประเมินและวิธีการที่กำหนดขึ้น และรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บริหาร

4. ขั้นนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา (ACT)

คณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพมีระบบ กระบวนการส่งเสริมและพัฒนাবัณฑิต และวิธีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในโครงการพัฒนาและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาล การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ อาจารย์ประจำหลักสูตร และสโมสรนักศึกษา ดังนี้

4.1 ปรับปรุงก่อนดำเนินงานโครงการ ตามผลการประเมินความสำเร็จของแผนงานการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาลคุณธรรม ประจำปีงบประมาณ 2559 ที่ผ่านมา ในวัตถุประสงค์ของแผนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาลคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ พบว่า มีหนึ่ง โครงการมีนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมและโครงการ น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งไม่บรรลุค่าเป้าหมายของตัวชี้วัด เพราะในช่วงเวลาที่จัดโครงการดังกล่าว นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานภาคปฏิบัติจึงปรับปรุงโดยกำหนดวันที่จัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาล ให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ มีการประชาสัมพันธ์กำหนดวันที่และช่วงเวลาที่จัดอย่างต่อเนื่อง

4.2 ปรับปรุงผลการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ พบว่า ในปีการศึกษา 2559 มีหนึ่งโครงการที่มีคะแนนมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระดับคะแนนมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.89 ซึ่งเป็นผลคะแนนประเมินโครงการที่น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการอื่น และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรลดบางกิจกรรมเนื่องจากมีจำนวนกิจกรรมมากและจัดต่อเนื่องทั้งวัน จึงนำผลการประเมินไปปรับปรุงกิจกรรมโดย คือ จัดกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ระยะ

ดังนี้ ระยะที่ 1 การประกวดด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลภายในวิทยาลัย และระยะที่ 2 การประกวดการด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลภายนอกวิทยาลัย และให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4.3 ปรับปรุงผลการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการและนำผลการประเมินเสนอคณะกรรมการบริหารวิทยาลัย พบว่า ได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์และนักศึกษาสำหรับไปพัฒนาปรับปรุงในปีถัดไป คือ บางโครงการมีกิจกรรมไม่ต่อเนื่องควรกำหนดการประชุมของคณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพเพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินโครงการจริงอย่างต่อเนื่อง

จากขั้นนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา (ACT) จะเห็นได้ว่าจะเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการ์ดเนอร์ (Gardner)⁹ ได้เสนอไว้ว่าการให้มีจิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) จะต้องมีการฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความเชี่ยวชาญเกิดจากการอบรมสั่งสอน และจากการฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ในขั้นนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาจะส่งเสริมให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง นักศึกษาจะมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการเรียนรู้จริง ทำให้ผู้เรียนมีจิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) ต้องทำความเข้าใจสังเคราะห์ข้อมูล กระตุ้นการต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับทิสนา แชมณี¹¹ กล่าวว่า การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการฝึกฝนสามารถเรียนรู้การพัฒนาจริยธรรมได้ และการจัดกระบวนการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การใคร่ครวญและตระหนักรู้ในตนเอง¹² และโคลเบอร์ก (Kohlberg)¹⁰ ได้กล่าวถึงวัยนี้จะอยู่ในระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) ซึ่งจะตัดสินใจและแสดง

พฤติกรรมด้วยวิจารณญาณของตนเองที่สะสมประสบการณ์มา จะเห็นได้ว่าทั้ง 4 แนวคิดทฤษฎีนี้สามารถส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

ผลสำเร็จตามตัวชี้วัดความสำเร็จ

จากการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลตั้งแต่ปีพ.ศ.2555 ถึงปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลา 5 ปี วิทยาลัยฯมีผลสำเร็จตามตัวชี้วัดความสำเร็จของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ผลจากการประเมินตนเองของนักศึกษา พบว่านักศึกษาพยาบาลร้อยละ 100 มีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระดับคะแนนมากขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.36 นักศึกษาพยาบาลร้อยละ 100 มีความสุขในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับคะแนนมากขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.38 และนักศึกษาพยาบาลร้อยละ 99.69 มีความคิดเห็นว่าการจัดโครงการได้ส่งเสริมให้พัฒนาผลการเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามที่วิทยาลัยกำหนด (ข้อสัตย์ สามัคคี มีจิตอาสา) 2) ผลจากการประเมินของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต มีความพึงพอใจต่อคุณภาพบัณฑิตพยาบาลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยในด้านคุณธรรมจริยธรรม ในระดับคะแนนมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.58 นักศึกษาของวิทยาลัย ร้อยละ 99.69 ไม่ถูกร้องเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม¹⁷ และ 3) ผลจากการได้รับรางวัลต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ ดังนี้

- รางวัลเป็นหน่วยงานดีเด่นระดับกรม เรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช จากปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

- โล่เกียรติคุณ “เป็นวิทยาลัยที่มีนวัตกรรมการสร้างสังคมสุขภาวะภายใต้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็น

มนุษย์: หนึ่งวิทยาลัยหนึ่งชุมชน”

- โล่ประกาศเกียรติคุณ “วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสุขภาพพอเพียงสู่ประชาคมอาเซียน”
- รางวัลเชิดชูคนดี พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นิสิตนักศึกษาอย่างยั่งยืน ของเครือข่ายบัณฑิตศึกษาเขตภาคกลาง ทุกปี
- เกียรติบัตรยกย่องนักศึกษาว่ามีความประพฤติดีงาม จากนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทุกปี
- โล่เกียรติคุณยกย่องนักศึกษาว่ามีความคุณธรรม จริยธรรม จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในการขับเคลื่อนครอบครัวเสมือนสู่ชุมชนสุขภาวะ: หนึ่งวิทยาลัยหนึ่งชุมชน
- รางวัลแนวปฏิบัติที่ดีในการนำความรู้ด้านประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมนักศึกษา ของสถาบันพระบรมราชชนกและสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข และเครือข่ายวิทยาลัยภาคกลาง 2 โดยได้รับรางวัล 4 ปี ติดต่อกัน (พ.ศ. 2556-2559) ซึ่งเป็นโครงการพัฒนานักศึกษาที่เน้นจิตอาสา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- รางวัลดีเยี่ยม เรื่อง “โครงการ จักรีรัช ร่วมใจจิตอาสาพัฒนาสุขภาพเด็กวัยเรียนด้วยภูมิปัญญาไทย และการมีส่วนร่วมของชุมชน”การประกวดงานนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา งานเกษตรกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยได้รับรางวัล 2 ปี ติดต่อกัน (พ.ศ. 2557-2558)
- รางวัลดีเด่น “โครงการรักษาล้างงานและสิ่งแวดล้อม” การประกวดงานนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษา งานเกษตรกำแพงแสน ประจำปี 2557 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

สรุปประเด็นที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี

1. วิทยาลัยมีคณะกรรมการจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตร บุคลากร และนักศึกษาพยาบาล เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย แผนการดำเนินการ การเรียนการสอนและโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
2. วิทยาลัยจัดทำแผนงานการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาลคุณธรรม โดยมีการวิเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับนโยบาย อัตลักษณ์ร่วม วัตถุประสงค์ของแผนวิทยาลัย การบูรณาการกับภารกิจต่างๆ ความเสี่ยงตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ สาขาพยาบาลและมีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง TQF และศตวรรษที่ 21 เพื่อจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
3. วิทยาลัยมีการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลตามอัตลักษณ์ร่วม (คุณธรรมร่วม) ของวิทยาลัยฯ “ชื่อสัตย์ สามัคคี มีจิตอาสา” และมีตัวชี้วัดความสำเร็จตามอัตลักษณ์ร่วม
4. วิทยาลัยนาระบบครอบครัวสุขภาวะมาใช้ในการพัฒนานักศึกษา นอกจากนี้มีผู้สูงอายุจากสมาคมผู้สูงอายุและคลังปัญญาจังหวัดราชบุรี สาขาอำเภอบ้านโป่ง มาเป็นสมาชิกครอบครัวในระบบครอบครัวสุขภาวะ
5. มีระบบและวิธีการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล 3 ระยะ คือ การตรวจสอบก่อนการดำเนิน การตรวจสอบระหว่างการทำเนิงาน และการตรวจสอบประเมินผลหลังสิ้นสุดกิจกรรมและโครงการ โดยมีการติดตาม 4 ไตรมาส ของปีงบประมาณ

จากการสรุปประเด็นที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจะเห็นว่าวิทยาลัยฯ เน้นการวางแผน การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการ์ดเนอร์ (Gardner)⁹ ได้เสนอไว้ว่าการมีจิตรู้เคารพ (Respectful Mind) และมีจิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) มาจากทัศนคติของคนใกล้ชิดและผู้อาวุโส ความหลากหลายเป็นสิ่งที่ดีและโลกจะน่าอยู่มากขึ้น เมื่อตนมีจริยธรรมอยู่ในกรอบแล้ว จะขยายความรับผิดชอบออกไปให้ครอบคลุมสังคมที่เราเป็นสมาชิกด้วย การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ จะนำไปสู่การใคร่ครวญและตระหนักรู้ในตนเอง¹⁴ ซึ่งนักศึกษาพยาบาลเป็นวัยระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) จะตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมด้วยวิจักษ์ญาณของตนเองที่สะสมประสบการณ์มา เมื่อได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะเป็นผู้ที่มีจริยธรรม¹⁰ นอกจากนี้ในการสรุปประเด็นที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจะเน้นระบบ วิธีการตรวจสอบและการวิเคราะห์ทั้ง 3 ระยะ ในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นความพร้อมที่จะพัฒนามีความตั้งใจ จะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้คุณลักษณะของตนเอง รู้จุดดีจุดด้อยของตน¹¹ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 จึงต้องฝึกฝนและพัฒนา นักศึกษาในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีจิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind)⁹ จะเห็นได้ว่าทั้ง 4 แนวคิดทฤษฎีนี้ นำไปสู่การเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

บทสรุป

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 นอกเหนือจากการเรียนรู้ด้านวิชาการในเนื้อหาสาระวิชาหลัก ความรู้และทักษะเกี่ยวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้เกิดทักษะพื้นฐานแล้ว ยังจำเป็นต้องส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบันควบคู่กันไป ด้วย โดยสถาบันการศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ นักศึกษามีความเข้มแข็ง มีคุณสมบัติด้านความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับยุคนี้ ให้สอดคล้องกับปรัชญา อัตลักษณ์บัณฑิต วิสัยทัศน์ของสถาบัน นโยบาย อัตลักษณ์ร่วม วัตถุประสงค์ของแผนวิทยาลัย การบูรณาการกับภารกิจต่างๆ ความเสี่ยงตัวบ่งชี้ ที่เกี่ยวข้องมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ สาขาพยาบาลและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

2) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนของสถาบัน และเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาด้านที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

3) จัดทำแผนการพัฒนานักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะอนาคตใหม่และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ให้นักศึกษามีความพร้อมทางการเรียนในวิทยาลัยพยาบาลตลอดระยะเวลา 4 ปี และควรกำหนดทิศทางการเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันเป็นรายชั้นปี จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการพัฒนาที่ครอบคลุมด้านการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้เหมาะสมกับนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี เพื่อเป็นการหล่อหลอมให้นักศึกษาพยาบาลสามารถเป็นพยาบาลวิชาชีพที่สามารถปฏิบัติ การพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการประชาชนและสังคมที่ความซับซ้อนต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

References

1. Smith JP. Nursing science in nursing practice. London: Butterworths; 1981.
2. Suksabai W, Thongsuk S. Patients' perception on moral characteristics of nurses in Ramathibodi hospital. *Rama Nurs J.* 2009;15(1):60-75. (in Thai)
3. Sirili S. Ethics for nursing. 8th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press; 2001.
4. Phopatanachai U. Ethics for nursing. 2nd ed. Nonthaburi: Yuthtarin Printing; 2007.
5. Meecharoen W. The condition of ethical instruction ethical dilemmas and resolutions in nursing practice according to the perception of nursing students in Boromarajonani college of nursing, Saraburi. *Thai Journal of Nursing.* 2008;57 (3-4):48-59. (in Thai)
6. Orathai P, Kerdonfag P. Development of the moral virtue indicators for nursing students. *Rama Nurs J.* 2010;16(3):350-63. (in Thai)
7. Wiratchai O, Piromsombat C, NaVichien S. Research and development of moral indicators. Bangkok: Sweet Chilly Graphic; 2008.
8. Klaimanee S, Tipsuegnern T, Pongsuwan K. Ethical behavior of nursing students at Boromarajonani college of nursing Nakhonratchasima. *J Nurs Educ.* 2013; 6 (Special December):89-103. (in Thai)
9. Gardner H. Five mind for the future. Harvard Business School Press. Boston: Massachusetts; 2010.
10. Kohlberg L. Development of moral character and moral ideology. In: M. Hoffman & L. Hoffman, eds., Review of child development research. New York: Russel Sage Foundation; 1964.
11. Khamanee T. Development of morality ethics and values: from theory to practice. Bangkok: Academic Publishers Center; 2007.
12. Nilchaikovit T, Juntarusuk A. Arts of learning process for change: manual of contemplative practice. Bangkok: S.P.N. Printing; 2009.
13. Panit W. Learning by contemplative mind. Document from the 6th National Conference on Thai Ideal Graduate Development. Bangkok. 2006.
14. Charoensuk S, Naksrisang W, Suapumee N. and Plodpluang U. The development of desirable characteristics of nursing students using extra-curriculum activities program based on the contemplative education. *Rama Nurs J.* 2016;22(2):12-27. (in Thai)
15. Charoensuk S, Petchkong J, Choolert P. Effects of teaching approach emphasizing systemic thinking and public consciousness in Boromarajonani college of nursing Chakriraj. *Journal of Health Science Research.* 2016; 10(2): 61-71. (in Thai)
16. Mamom J, Raethong P. The effects of teaching model in practicum in nursing care of adults and the aged course on ethical attitudes in nursing students, Faculty of nursing, Thammasat university. *Journal of Science and Technology.* 2014;22(5)(Special):732-42. (in Thai)

17. Boromarajonani College of Nursing, Chakriraj.
Report on the results of the promotion of moral
and ethics for nursing students 2017. Ratchaburi:
Boromarajonani College of Nursing, Chakriraj;
2017.